

Исҳоқхон тўра Ибрат шоир ва олим, ношир ва педагог, дин арбоби ва ислохотчи сифатида умрини Ватан, миллат манфатларига багишлаган эди. Шу боис алломанинг бой мадданий мероси наинки мамлакатимиизда, ҳатто хорижда ҳам кенг ўрганилмоқда.

Президентимиз ташаббуси билан Наманган вилояти Тўракўғон шахрида улуг маърифатпарварга багишланган мемориал маккума – боф-хиёбон, унинг ўртасида Исҳоқхон тўра Ибрат ҳайкали, миллий услубдаги айвон, босмахона, мусиқали фаввора барпо этилди, шунингдек, «Ибрат мактаби» ташкил қилинди.

Кўйида эътиборингизга Ибратнинг «Тарихи Фарғона» асаридан олинган «Тарихи Намангон» мақоласи ҳавола этилмоқда.

Наманган янгилик жиҳатиданму ёки биз аҳли ислом диний китобларга аҳамият беруб, тарихларга аҳамият йўклиги сабаб, бу Намангонга хеч ким равшан тарих қўлмаган экан. Бу сабабдан бир китоб кўрмайдур. Кариялар оғиздан-огиз эшилтилуб, ҳадди тавотурга етуб, баённида бўлак килу қол бўлмай, ҳаммани масмую бўлган равшан сўзлар илан адо қилинадур. Чунончи, бу Намангон асли намангон эмасдур. Форсий лафи бирла намакон – намак кондур. Мунин(нг) маъниси шул эканки, бизни Чигатой тилида асли гон йўқ, бу шевави форсийдур. Чигатойда «кон» ёки «ғон» ё «қон» бўладур. Бу лафи «ғон» «кон»ни осон қилиб, «ғон» дейдур. Ёки форсийлар ихтилоти ва ҳам бу боний лафзи форсий учун «ғон» деб машхур ва бу лафзда мазкур бўлди. Чунончи, Намангон аввалинда ҳолда, яъни мундан тўккоз юз йил иларни ерларда хеч ким бўлмай ётган бўйбон – кўлтуз бўлуб, ул вақтда Бухоро ҳонлариндан Абдуллоҳон бу Фарғона тарафларига келиб, ҳар ерга тоғ сардобалар кавлаб, саққой мўймининг чохларни(нг) теласига гумбазлар қилиб, кўб ҳалқа нафлик ишларни қилган хон экан. Ул иши билан Намангонни(нг) ерига келиб, алхолда сардoba деган мадраса бордур, бир чуст ва бир аминлик маҳалладур, ул ерга тушуб, дарҳол сардoba кавлатиб, неча кунлар туруб, бир

тарафи дарё ва бир тараф тог ҳавоси яхши учун бу ерга бир шаҳар бино қўлмок бўлуб, ўз ичларидан бир оғолик мансабида турган кишини амр қилиб, шаҳар қўлмок бўлганда, ўшал ерни(нг) дарё тарафи бутун шўр кўл бўлуб ётган туз экан. Бинобарин, намакон кен деб, яъни туз кон деб атаган экан...

Исҳоқхон тўра ИБРАТ

ТАЪРИХИ НАМАНГОН

Намангон таърихи Абдуллоҳон тариҳидур. Абдуллоҳонни(нг) тарихи «замона ҳароб»дур, яъни тўккоз юз олтинчи хижрийда бўлубдур. Бу Намангон тўрт маҳалла бўлуб, биринчи маҳалла Сардоба маҳалласидур, аввали Абдуллоҳон сардoba бино қилган экан. Ул вақт муаррихлари Ахмадхон исмига қалья қилиб, Қальайи хон деб исм кўюб, бу лафз биносига таъриз бўлган экан, 851 хижрийда бино бўлган экан. Аввали вақтларда биносидан то Русия давлатига ўтгунча, бул Намангонни мақарри ҳукумат пойтахти Тўракўғон бўлиб, эскилиги ва ҳам ҳаво жиҳатидан ислом ҳукуматдорлари бу ерни ўрада, кўргонлар қилиб, аскари исломни(нг) ватан ва мақарри эди.

ядо муршид бўлган Анжир Фагнавий Намангондадурлар. Мулла Бозор Охунд ҳам Намангонда мадфундурлар. Машраб авлиёни(нг) ховлиси, тугулган ери маҳалли махсусдур. Машойиҳи киромлар зикрларин мунда қўлмок бўлмади. Умр мусоода қўлса, иншоолоҳ, алоҳида маноқиб қилинур. Бу Намангон атрофида бўлган қасаботлари ижмолан ёзмоқ лозим бўлди. Булардан Намангонни(нг) гарбида бир бозорлик қасаба бу муаллиф ватанин аслийсидурки, мунни Даشت қўпичоқ, ҳонларидан Ахмадхон, яъни Шигайон бино қилган экан. Ул вақт муаррихлари Ахмадхон исмига қалья қилиб, Қальайи хон деб исм кўюб, бу лафз биносига таъриз бўлган экан, 851 хижрийда бино бўлган экан. Аввали вақтларда биносидан то Русия давлатига ўтгунча, бул Намангонни мақарри ҳукумат пойтахти Тўракўғон бўлиб, эскилиги ва ҳам ҳаво жиҳатидан ислом ҳукуматдорлари бу ерни ўрада, кўргонлар қилиб, аскари исломни(нг) ватан ва мақарри эди.

Келди бошинга яхши бир овон, Манго тағриғи яротиб Субҳон. Эрди Фарғона тарихи шуглим, Тайлиф эттим келиб манго даврон. Исими таснифига бўлуб таърих, Бекаму кўст лағзи бу «Фарғон». Таммат, 1344–1925, Қалами Иноятхон Тўракўғоний валаиди Улуғхўжа эшон мархумий.

— Давлатимиз раҳбарининг «Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси фоалиятини янада тақомиллаштириш чора-таддирлари тўғрисида»ги қарорида «миллаттимизнинг руҳи бўлган она тилимиз, азалий қадрингларини сақлаб қолиши ва авлодларга безавол етказиш, ҳалқимизнинг онгу тафаккурини юксалтириш, мустақиллигимизнинг маънавий асосларини яратиш, сўз санъаткорларни бирлаштириш, уларнинг манбаатларини химоя қилиш, ёш иштедод эгаларининг салоҳиятини рўёбга чиқариш борасида» ижодий уюшма амалга ошираётган ишлар алоҳида таъқидланган. Шу муносабат билан сизнинг ижодкорнинг бирдан-бир фоалият куроли бўлган сўз ва ижоднинг асл моҳияти ҳақидаги фикрларинизни билмоқчи эдим. Шеър нима, шоир аслида ким?

— Кунининг учдан икки кисмини ўзингга ажратмасанг – келажакдан умид қиласа, деган экан бар аллома. Демак, колган бир кисмини ўзгатларга – ишга, дунё ташвишларга ажратмогинг кифоз демокиди. Бу бир кисмининг ичидаги фарзанд тарбияси ҳам, дўстларга, одамларга камарбаста бўлиши ҳам бор. Ҳа, оқил фарзанд тарбияси сенинг келажигига эмас, бу унинг – фарзандингининг истиқболидир. (Кўп кўрганинг: «Шу болаларни деб ижод ийўлидан кетолмадик», деб ўзини оқлагандарни. Ё уларнинг бўлгани шу, ёки улар Ҳудодан кўп нарса қарэрдор!) Халку жамият олдидағи фуқаролик бурчи ҳам – мукаддас. Аммо бу ҳам ўша бир кисмга киради. Унда икки қисмга нима иш қолади, дерсиз? Гап шунда-да!

Юқоридагилардан ортиб ўзингта икки хиссани ахрата олибсанни, сен – зўрсан! Сен шунчаки оддий одам эмассан. Ишон! Бизнинг кўнгирот боболар айтмоқчи, чавандоз бўлсанг, ҳамчинг юлдузга тегиб қайтсан, бўлмаса, отдан ту!

Бутун борлигингни – соғлигинг, руҳий ва хисмоний курдатингни, эрку истакларингни сендан талаб этиб, эвазига ҳеч нарса ваъда қўлмай ўтгувчи сирли ИЖОД жаҳарёни ва хисмоний көлган икки ҳисм умрингни арзидими? Аммо барибир нимадир кутасан-ку. Нима ўша? Бу кўркув ва умид оралиғидаги ўзингнинг тимсолингда бутун башариятнинг мазмунини, улуг илоҳингин мояхиятини излаш ва топиш (йўли ёки жаҳарёни)дир! Ба мингиз аралаб юриб топгандарларига алоҳида таъқидланган! Ишон! Бизнинг кўнгирот боболар айтмоқчи, чавандоз бўлсанг, ҳамчинг юлдузга тегиб қайтсан, бўлмаса, отдан ту!

Президентимиз қарорида «Уюшман аъзоларининг ижтимоий-маънавий фоалигига ва масъулиятини ошириш, уларни ҳалқимизнинг қадимий тарихи ва бой мадданийни, эл-юртимизнинг фидокорона мөннати билан эришилаётган туб ўзгаришларни теран ак этиришга қаратиган юқсак бадиий асарлар яратишга рағбатлантириш» алоҳида таъқидланган.

Бугун адабиёт ахли учун олам гулистон

важхи тасмияси мулла Бозор охунд деган киши бор эканлар, ул кишини бир жиянлари бор экан.

Ҳар икки азиз ўрталари овоз етадурган масофаэт экан. Гоҳо жиянларини чиқрганларидаги жавобан таголарига «лаббай, тафо» деб овоз берганларидаги, аксар кишилар ул маҳаллани «лаббай тафо» маҳалласи деб атаб «лаббайтаго» мусаммо бўлган бир маҳалладур. Бир

Аммоқи Тўракўғон деб машхур бўлмоғи боний Шигайхонни(нг) Яъкуб тўра ва Юсуф тўра деган икки ўғли. Бу қалъа хонга кўргон килган жиҳатдин Тўракўғон деб нисбат бўлган. Асл исми Қалъа хонур, туркиси – Тўракўғон.

Аммоқи, бул ўрда ичинда табаъалардан Шоҳ Абдулваҳҳоб деган киши мадфундурлар. Бирлари Намангонга чиқардурган кўча оғзида ётибдурлар. Ул киши исламилари Шоҳ Абдулазизидур. Ҳар икки азизлар Косон урушида келиб, бул ерда шаҳид қилган экан. Алтҳолда ҳар икки азизни лақаблари или зикр қилинур. Бирларини Қаровуло ато ва бирларини Фалобсон ато дерлар. Қаровуло ато ўрада ичинда, Фалобсон ато кўча оғзида дур. Яна бирлари Мирисхор ато дерлар. Тўракўғонни(нг) жанубида тўрт қасирир экан. Бу ишни бирларни бўйонда мадфундурлар. Бу Намангонни(нг) хоқимига қарашли тўрт қасабот ўлиб, Тўракўғон, Чуст ва Чахорток, Косон деган ерлар бўлуб, ҳар бирни бир беклил ерди эди. Намангонда Ҳуқандан қўйиладурган бек ҳавокини Ҳуқанднинг эн катта бекларига бу ўрун берилур эди. На учунки, аввали мақарини хонон ва пойтахтига сабабдан мунни мўътамад ва жасур кишига берилур эди. Русия давлатига ўтгандан сўнг шаҳар бутун Намангон бўлуб, ҳоқимлар ҳам, аскария ҳам Намангонга нақл қилинуб, Тўракўғон бўлупстлик қишлоқ бўлуб қолди. Алтҳолда ул кўргон хабар ва ўрдадан асар қолмай, табодули даврон ва инқилоби овон бўйуб қолди.

Тўракўғонда икки хишиғин мадраса, бир ҳаммом, тўрт пахта зовуд, ўн бешдан зиёда пахта сарой бўлуб, ўртасидан Косон сойи ўтадур. Суви тоза ва ҳавоси покиза бир қасабадурки, йигирма минг нуфуси бордур. Вассалом!

Таҳирир ва тасвиди Ибратдан, 1333 хижрийда. Яъни муаллиф дастқалами илодурки, 1916 милиоди.

Келди бошинга яхши бир овон, Манго тағриғи яротиб Субҳон. Эрди Фарғона тарихи шуглим, Тайлиф эттим келиб манго даврон.

Исими таснифига бўлуб таърих, Бекаму кўст лағзи бу «Фарғон».

Таммат, 1344–1925,

Қалами Иноятхон Тўракўғоний валаиди Улуғхўжа эшон мархумий.

— Ўзаро гурунгларнинг бирда «авлод бўлупдикми», деган саволга жавоб қидиёттанингизни айтган эдингиз...

— Секинроқ гапиринг: катта авлод эшишиб қолмасин! Саволимга жавоб топдим: «Хозирча ўй! Аммо бу ҳол рўй берадир!». Носирлар Ж.Кенгебов, У.Ёкубов, Ф.Жабборов, Н.Чориров, А.Суюнов, М.Тилолова, Н.Иброҳимова ва бошқа дўстлар. Бу ўзувчилардан бир ўкувчи сифатидаги умидим катта! Ўзимингн шиорликдан умидим бўлса-да адабийтинг нортуяси – прозанини катта маҳобат касб атишини жуда истайман.

— Бугунги адабий жараён хусусида қандай фикрдасиз?

— Дунё – улкан уммон. Вакт – тўхтамай елаётган шамол. Оддинаги тўлқинлар – авлодлар, орқадаги тўлқинлар – ажодлар. Уларнинг давомийлигига адабий ҳаёт яшайди.

— Емон дўст сояға ўхшайди.

— Мард кўп сўраса ҳам озга рози бўлади, номард оз сўрайди, ортиқча берсанг ҳам рози бўлмайди.

— Шоҳирига ўзини ўзини коч, қайгулига кучоқ оч.

— Юракнинг маслаҳатига амал қилиб тагрилганда гап ёлғон чиқмайди. Юракнинг айттанига кирмай, нағснинг буорганини қилсанг, сўзиз адашсан.

— Дунё – улкан уммон. Вакт – тўхтамай елаётган шамол. Оддинаги тўлқинлар – авлодлар, орқадаги тўлқинлар – ажодлар. Уларнинг давомийлигига адабий ҳаёт яшайди.

— Тўқ тиланчи – одамнинг шайтони, Илмиз сўғи – мўлтони.

— Фақат ўзинг учун меҳнат қилсанг, ўз қорни ғамида ўтлаган ҳайвонлардан бирни бўласан, инсоннинг равнагида ўзиганда бирини бўласан.

— Агар мөхнатим унсиз десанг – ишнинг кўзини топ.

— Аччиқланиб бақирганинг зиёни ўй, Фазабланиб индамагандан кўрк.

— Агарда сен ҳам ақлни кишиларнинг сафида бўлгинга келса, ҳар куни бир марта, ё ҳафтада бир марта, ёч бўлмаса ойда бир марта ўзингн ҳисоб бер!

— Иш вақтида айёр, ош вақтида тайёр бўлиб, сиртинг ялтираб, ичинг қалтираб юриб, тирикман дегандан кўра, Ҳудо юборгандан ҳаол ўлим минг марта афзал.

— Маслиги шарт. «Мен ўзим учун ёзаман. Мени бўлгунгай авлод, тушуниши шарт эмас. Бўйорта ижодкорини бўғади ва ўқазо, „деган гаплар ижодкориниң ётилмай колгани белгиси».

— Катта залдаги минглаб ўринидаги бирини танимайдиган омма ўйнибилиб бўлган пайт чирок ўйли колса ташкирига қишишининг имкони бўлмаса, қандай ҳол рўй

ЧОРШАМЬ

РУХИ РАВОН

Жавбахор

Гул Ватаанды яйрангиз дүст-ёр ила,
Қалбиды мөхрү мурувват бор ила.

Очилиб боргай күнгил кошонаси
Диллашиб турсан сирү асарор ила.

Давралар файзу барокатли бўлар
Қаҳдаҳа, сұхбат, гурунг, изҳор ила.

Ҳар кунинг руҳининг нур баҳш айлагай
Тонтига чиқсанг шеър ила, ашъор ила.

Маъни-ю мазмун топар гулгун ҳәтт
Элу юрт ичра кезиб сайдер ила.

Асло ўй бермағам индухлара
Юрмасин оламда жон озор ила.

Навбахор фасли аро Чоршамъ не баҳт
Умримиз ўтса ширин дийдор ила.

Ернинг дими

Ернинг дили ҳусни каби
Сарвиравон бўлса керак,
Бир сўз демай турган тили
Ширинашиб бўлса керак.

Нигоҳимни узолмасман
Минг ўй мени эттан асир,
Туйгулари бокира гул,
Руҳи равон бўлса керак.

Ҳаволар ҳам муаттар бўй,
Сарвиқомат ул паририй,
Чаккасига тақдан гули
Садарайхон бўлса керак.

Ошиқлари бисер эрур, орзулари висол эрур,
Кимга лутф этмоқлиги токай
НИХОН бўлса керак.

Ҳар тонг умидвор ўйлига
Чиқум асиру лол бўлиб,
Менга қиё боқдан дами боқий
Замон бўлса керак.

Қачон келгай ўшал кун деб
Висолга ташна бу жоним,
Согинчларим йигса бутун бахру
Уммон бўлса керак.

Ишқим изҳор этолмайин
Оворман шу кунгача
Писанд қылмай ўттай мудом
Чоршамъ ёмон бўлса керак.

Ишқ дарди

Асир этса ишқ дарди ҳеч нарса қиломассан,
Бўлсанг ҳам элнинг марди
Ҳеч нарса қиломассан.

У шундайин оғатки, гарқ айлагай бир зумда,
Азал муҳаббат шарти –
Ҳеч нарса қиломассан.

Остин-устун бўлар ер, осмонга ўрлар қуюн,
Бошингта тушар гарди
Ҳеч нарса қиломассан.

Зор еласан эл ичра, доду воининг бефойда,
Тутар юзингни зарди
Ҳеч нарса қиломассан.

Эй, сен суюкли банди,
Бўлдим дема шарманда.
Ишқ – инсоннинг дилбанди –
Ҳеч нарса қиломассан.

Ерга бериб жонини доним баҳтиер юрган
Чоршамъ ўзбекнинг фарди
Ҳеч нарса қиломассан.

ди. Телефонимдан ҳам садо чиқмади.
Пулим "кулогини ўшлаб кетди!".
"Иккি кило гўштнинг пули! – деб ўйладим.
– Бор-йўғи иккি кило!"

Адашдингиз, ақа!"

Кейин метронинг "Буюк ипак ўйли" бекатидан чиқиб, Чирчик сари ўйл олдим. Одамларни гавжум шаҳардан ташқарида, илохи бўлса, транспортда ҳам синаб кўриш ади. Оқ "Нексия"си ялтираб турган йигитча очиқина экан. Гурундан олди. Ислами – Санжар. Ирригация ва мелиорация институтида иккинчи курсда ўйиди. Пойтахта бетоб бобосига доди қидириб тушган.

"Топдингизми?".

"Шукр. Топдим!".

"Шифо берсин!".

"Илоё, айтганинг келсин!".

Кимёгарлар шаҳарасидаги "Бухоро" ҳақва-

ти. Телефонимдан ҳам садо чиқмади.

Пулим "кулогини ўшлаб кетди!".

"Иккি кило гўштнинг пули! – деб ўйладим.
– Бор-йўғи иккি кило!"

Мана, ўқинг ва хулосани ўзингиз чиқаринг.

Наҳорда уч пачка пулга бир хил илтимос

биттиган учта қозоғча ёништиридим: "Обиджон:

Ушбу пулни олишинг билан дорихонага қараб

чоп, ўғлим. Дўйтирик айтган дорини олиб, зудлик билан касалхонага, онанга етказ. Дорини топишинг билан менга сим қок".

Замондошларимиз ҳалоллик, инсофу дие-

натини унтиб, иблиснинг ўйриғига юра бош-

лагани ростими?..

Бунда ёлғо ўйқ – хотиним ўтқар յорак ху-

ружига чалиниб, шифоҳонада даволанаётга-

нист рости.

Хатчаларга ён телефонимнинг рақамлари-

ни ҳам кўшиб, ёзғанларим аниқ-тиник кўри-

надиган килиб, пулларни шаффо ҳалтачалар-

га жойладим ва бозорга ўйл олдим. Мақса-

дим: гавжум жойлар – бозор, транспорт ва

савдо шоҳобчаларини "зиёрат қилиш" эди.

Пўлим

Ҷулоғини ўшлаб кетди"

Расталарнинг ўртасига – издиҳомга етган соатимга қарадим ва хালан қайд этдим: Якшанба. Соат 10:33. Тошкентнинг "Абу-Саҳи" бозори.

Биринчи елимхалтадаги пулни шундок оёқларим остига ташладим. "Тап" этиб тушди. Уч-тўрт қадам юрмасимдан ортимдан ҳаяжонли овоз эшилтиди: "Вой, қаранг, кимнингдир пул тушиб қопти!".

Тўхтак, сенки ортимга бурилдим. Овоз эгаси – ўтга ўшлардаги чарм курткали жувон, пулни олиб, ёндиғи кўкиш камзул кийган барваста аёлга қаради: ёнди нима қилимиз? Ёши кексарок аёл пулни унинг қўлидан шартта юлиб олди-да, нимадир деди. Шериги кўлидаги каттакон сумқасини кия очди. Кампир пулни кизигаш сумқага ташлади. Сунг шитоб билан ўйлига, менга қарама-қарши томонга равона бўлди. Шошиб қолдим.

Мен кутган эдимки, топалок, агар у инсоғи бўлса, одатимизга, мусулмон умматига хос ўйл тутади. Янни пулни боши узра баланд кўтариб, камиду уч марта хитоб қиласди: "Бирор-длар, ким пул ўйқотди?"

Аёллар бундай қиласди. Изидан тушдим. Беш-ўн қадам юргунимча кўздан фойд бўлди. Ортидан шошганим – уларнинг қандай одамлар эканини кўрмоқчи, билмоқчи эдим. Ўн беш дақиқада бутун бозорни айлануб чиқдим. Ярим соатдан кейин изламаган ерим қолма-

ладим: буниси кимга насиб қиларкан?

Аравача сурған жувон келиб, стол устида-

ги идиши-товорларни йигиширишга тушди.

Сўнг пулни олиб, оқ қамузлининг чап чўнтига тиқди. Ажаб! У хайратта ҳам, хавотирга ҳам тушмади. Атрофиға алангламади ҳам. Кимнингдир чўнтигидан тушни қолган фалон минг пулни эмас, гўё ўзининг дастрўмолчанини топиб олди. Эринибига олиб, чўнтига-га солди.

Ичкарига кириб, четроқка ўтиридим. Аёл

идиши-товорларни тўла аравачасини сурғанча

ошонага кириб кетди. Менда умид пайдо

бўлди: зора пулга кистирилган хатни ўқиб,

сим коқса! Йўқ. Идиши-товорлар бекаси чи-

киб. Янда оидатдаги ишига уннади. Ёнимдан

тўлаётганида огохлантиридим: "Синглим, ҳамё-

нингиз осилиб қоптими? Пулингиз тушиб

қолмасин тагин!".

Аёл яни ажабланмади. Менга ҳорғин бир на-

зар солди-да, чўнтигидан ярми кўриниб турган

пулни ичкарироққа сурған бўлди. Бепарволик ҳам

шунча бўлладим? Бир соат ўтди. На келишга валь-

да берган талабадан, на идиши-товорларни ти-

шади: "Узр, амаки, узр!".

Аёл яни ажабланмади. Менга ҳорғин бир на-

зар солди-да, чўнтигидан ярми кўриниб турган

пулни ичкарироққа сурған бўлди. Бепарволик ҳам

шунча бўлладим: "Бор-йўғи иккি кило гўштнинг пули-я! На-

хотки?.."

Савалаш

Учинчи елимхалтадаги пулни ўтириган жойим – курсида қордириб, қаҳваҳонадан ташқа-

рига чиқдим ва ойнаванд эшиқдан кузатса-

бош.

Довон ошиб

Довон ошиб

Хузуринита еладирман довон ошиб,
Согинчларга тўладирман довон ошиб.

Куттил мени Кумушбиби кутган каби,
Отабегинг бўладирман, довон ошиб.

Хижрон ўти куйдирди кўп юрагимни,
Баргим қонга тўладирман довон ошиб.

Садоқатим гувоҳидир ой-юлдузлар,
Ишқ дардини тұядирман довон ошиб.

Машақатлар билинмас бир киё боқсанг,
Лолалардай куладирман довон ошиб.

Висол насиб этгай дея жондан кечиб
Жоним, сени сядирман довон ошиб.

Аҳдидан ҳеч қайтас Чоршамъ сўзларим чин
Севмасанг ёр ӯладирман довон ошиб.

Кўнисаш

Хәёлимдай хомушдуру осмон,
Деразамдан термуламан жим.
Бу дунёда бормисан омон
Менинг хомушнигоҳ севгилим!

Еришади ҳали кенг олам
Мен ҳам унга чикаман пешвуз.
Фақат унга етишмас ҳар дам
Сендаги ишқ, сендаги овоз.

Ҳаёл

Туни билан юрагим потинч
Бир балони сезаётгир у.
Топилмайди бирор-бир юнанч
Кўзимга ҳам келмайди ўйку.

Чиқиб кеттим келар сен томон
Гарчи ўйлар жуда ҳам узун.
Аммо... сенга бормоқ хаёни
Мени бахтил айлади бир зум.

Бекарорлик

Ақлим ва кўнглим сира
Муросага келмайди.
Үргада жоним ҳалак
Сира тиним билмайди.

Яна руҳум безоват,
Қалбим ҳам беҳаловат.
Билмадим, бу дунёда
Менга ҳеч бормироҳат?

Тигчинга яшомлайман
Умрим бўйин ҳеч сабил.
Нетай, келишомласса
Кўнгил, руҳ, жон, қалб, ақл?!

<p

Абдураззок ОБРЎЙ

МЕНИ ЎЗИ КИМ?

Пародиялар

Тортиниш

ҶИЛАВ ҚОЛДИМ

Үйлаб қолдим: мен ўзи ким?
Саксували ё терак?
МАРҲАБО,
«Ўзим билан танишув».

Үйлаб қолдим: мен ўзи ким?
Бодирингми ё сабзи?
Билмам, нега харидор жим,
Демокдами, ўйқ магзи?
Үйлаб қолдим: мен ўзи ким?
Кулупнай, памидор?
Кўнглини ё ўрік?
Тўйиб еса ҳам болалар,
Бўлгани ўйқ ичбурук.
Үйлаб қолдим: мен ўзи ким?
Тарвузмани ё қовун?
Кўпиртириб юбордим сал,
Демак, яхши кир соувон.
Үйлаб қолдим: мен ўзи ким?
Марҳабоми, меваман?
Шундай чалкаш савол бериб.
Шеър ёзиши севаман.

Не-не санамларга дуч келганда ҳам,
Ўтиб бормоқдаман севаман дебай.
Эр НАЗАР,
«Севаман дебай».

Ановиси кўзин қисди,
Мановиси лабин бурди.
Жа анграйб қолган шоир
Ўшаларнинг барин кўрди.
Битта санам қошин қоқди,
Биттаси салежо бокди.
Не бўлса ҳам бундай ҳолат
Эр Назарга жуда ёқди.
Уяддими, тортиндими,
Айтишмади беваман деб.
Шу боис ҳам шоир акам,
Айтольмади севаман деб.

САЛОМ ДЕЙМАН

Салом, дейман кексага-ёшга,
Салом, дейман дўстга, душманга.
Баззан ҳатто дарахта, тошга
Салом бермоқ келур хуш манга.

Тоҳир КАХХОР,
«Салом дейман...»

Эрга тонгдан туриб олиб,
Барчага салом дейман.
Баъзан бошим уриб олиб,
Дарчага салом дейман.
Уч-тўрт марта сочим тараф,
Ўзимга ҳам салом дейман.
Гоҳо ҳатто ортга қараб,
Изимга ҳам салом дейман.
Салом дейман дўппим олиб,
Етмаганга мен овозим.
Куюқ салом бермаганга
Насиб этмасмин лавозим.
Салом бериб ўтаман мен
Ёзганимни ўқинганга.
Нега салом бермайизлар
Шундай шеърни тўқинганга!?

Бизга ёзадилар

МЕХР ВА ҚАХР КУРАШИ

Фарғона вилоят мусикали драма театрида Санъат ва маданият институти тути битирүччиси Обиджон Ризибовнинг "Кондошлар" асарини шу имлардагининг охирги боскин талабаси режиссер Умиджон Исавев саҳналаштириди. Безакчи рассом Исломжон Курбонов ҳам иккодишини томошибинлар хукмига ҳавола этиди.

Асар бошдан охиригача меҳр ва қаҳр ўртасидаги кураш гояси билан йўргилган. Охир-оқибат меҳр устунлаштирилди.

Ҳамида МАХМУДОВА, Санъат ва маданият институти профессори:
— Спектакль мenda жуда яхши таассурот қолди. Ўзим сезмаган ҳолда томошибинга айландид. Чинакам воқеалар ичига тушиб қолганда хис қилинди. Ёш истебодларнинг ишини саҳнада мунособ намойиш этган актёrlарга раҳмат. Ҳар бири ўз ролини меҳр билан ижро этиди.

Ҳайитмат РАСУЛ, Маданият Вазирлиги масъул ходими, таникли драматург:
— Хизмат тақосози билан жуда кўп театрларнинг спектаклларини кўраман. Фарғона вилоят мусикали драма театрига ҳар гал келганимда янги ва яхши асарларни кўришга мұясир бўлганиман. Бу театр жамоасининг ижодий салоҳиётидан, ҳар бир ижрочининг юксак масъулиятидан дарак беради.

Сайдали ОДИЛОВ,
ёзувчи

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси уюшма аъзоси, адабиётшунос олим
Хамиджон Ҳомидийга умр йўлдоши

Онахон ҲОМИДОВАнинг

вафоти муносабати билан ҳамдардлик билдиради.

Кўшни қишлоқлик
Қайнар бобо тўстадан
уйимга кириб келди.
Мехмон атои худо,
ишимни йигитшириб,
ўтиришга таклиф килдим.
Дастурхон ёзиб,
чой узатдим. Қайнар
бобо ёқасиз оқ сурн
кўйлаги устидан чопон кийиб, белини
шойи белбог билан боғлаган, чап
кўйтиги дўмпайиб туриди.

Бобонинг оғзи кулоғида. Чойдан

са кийин экан. Буғалтер бўп ишлайдиган ўғлим, барака топсин, уйлади.
Оёқ-қўли енгилгина, кунимга
яраб туриди.

— Ўзингиз нечага кирдингиз?

— Иккам саксонга. Ҳе, биз ҳам
қариб қолдик.

— Ундан деманг, даёвсиз. Ҳали кўн
шеър ёзасиз. Буш келманг.

— Буш келмаяпман. Шеърни тўкиб
ташаётгандан, янгангиз ёзиб улгур-
майди. Аввал адабиётдан дарс бер-
ган экан, анча тушунчasi бор. "Ҳали

нади. Шашти жуда баланд. Бошка ило-
жим қолмади: "Ҳай, бир қариянинг
сазаси ўлмасин, отам қатори одам-да"
деб, битта шеърини "кулок-бошини
тортиб" бўлак қоғозга кўчирдим. Учи-
риб-ёзвериб яна бир-иккиси қоғозни
бўядим.

— Эҳ-хе-е, малим ука, ўкувчани ин-
шосини текширгандай бўйб ташла-
дингиз-ку. Нима, шеърга ўҳшамаяпти-
ми?

— Йўғ-э, ўҳшайди, ўҳшатамиз, —
деб яна оқ қоғозга кўчирдим.

— Мана, шунча бўлди — ўҳжа бўлди.
Газетдагилар ҳам кўришади.

— Яшан ука, яшан. — Бобо чўнта-
гидан бир даста пул чиқарди. — Шу-
гинани олиб кўйинг, кам бўлса, кўп
ўрнида кўриб дегандек...

— Э-э, бобо, ундан кимлам-э, уят
бўлади. Янгамга шакалат оберасиз, —
деб пунли бобонинг кўйнига тикиб
қўйдим, — Мен розиман. Сизнинг
кўнглигиз ўсса бўлди...

— Ҳе яшанг, малим ука.
Ҳали шеърим чиқса, серка сўйман...

— Э, соғлигингиз ке-
рак, розиман дедим-ку!
Факат, илтимос, бошка
шеър опкеманг. Ишим
кўп. Яна ҳар кимга айтиб
корманг.

— Ҳуян-хўп. — Қайнар
бобонинг бироз ранги
ўчди, лекин дафтарларни
кўйнига соларкан яса-
ма жилмайди. — Шунисига ҳам раҳ-
мат. Қоғанини Теша шаирга оббора-
ман. Кўп савобтаблаб эмиш...

— Кўп ўтмай бобонинг шеъри туман
газетидан босилди. Бир куни шоир
Наимий билан учрашиб қолганимиз-
да у:

— Домла, Қайнар бобонинг янги
шеъридан ўзларининг хиди келиб ту-
ридими дейман-а, — деди хиринглаб.

— Оббо, бобоси тушмагур-эй, дар-
ров гуллаб қўйибди-да. Ҳа энди, бир
подачи бобонинг кўнглини олсан, олиб-
миз-да. Лекин бирорвуларга ўҳшаб гоно-
рар олганим йўқ, — дедим кула-кула.

Шундак бери Қайнар бобонинг ил-
хоми қайнагандан қайнаб ётибди.

Бир қарасон арузда, бир қарасон
бармоқ вазнида ёзилган шеърлари
пайдар-пай туман, вилоят газета-
рида чиқиб туриди. "Ишқ շўзига
тўдим мано, Бўлганимча бўлдим
мано" шеърини тўйларни гуллатади-
ган отарчи Коракулов кўйига ҳам со-
лиди...

Беш ойли ой ўтиб туман маркази-
даги китоб дўёнонига кирсан, пешта-
та устида Қайнар Қўзиевнинг янгиши-
ни китоби қаторлашиб ётиби. Э,
кўйил-э!

Қайнар бобонинг китоблари кўлма-
кўп бўлиб кетди. "Бобоси тушмагур
зўр шеър ёзар экан" деб койил қол-
ган нечов, "Мен ҳам шеърларимни
китоб қиласман" деган чоллар нечов.
Наимийга ўҳшаганинг дами ичи-
да. Мен эса, "Бу ҳам ҳажвига бир
мавзу-да" деб ўзимни ўзим овутиди
корибман.

Қайнар бобонинг гап қозони қай-

нар бобонинг гап қозони қай-

Сафар КОКИЛОВ

ТАНЛОВ

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва
“Ижод” жамоат фонди Ўзбекистон ҳалқ
шиори Анвар Обиджоннинг фидойи
мехнатлари билан мўъжизалар ярат-
ётган бугунти дарв қишилари, замон-
дошларнига багишланган “Фарғона-
ликлар” номли бадиий-публицистик
тўпламини нашр этиш бўйича нашири-
ётлар ўртасида танлов эълон қилиди.

Танлов муддати эълон чиққан кундан
боншлаб ўн кун.

КИТОБНИНГ НАШР
КЎРСАТКИЧЛАРИ:

Бичими: 84x108, 1/32, қаттиқ муко-
вада, форзац рангли, матн оқ-қора
рангли ва 70-80 гр.офсет қоғозда.

Ҳажми: 160 бет + 8 бет рангли
вклайка (фотосуратлар учун)

Адади: 2000 нусха.

ТАНЛОВГА КУЙИДАГИ
ХУЖЖАТАР КЎРСАТИЛИШИ
ШАРТ

1. Босмахона хизматини амалга
ошириш ҳуқуқини берадиган лицен-
зия (рухсатнома) нусхаси.

2. Картотека қарздорлиги тўғриси-
даги маълумотнома.

3. Нархларни асословчи смета
хисоб-китobлari.

4. Танловда иштирок этиш тўғри-
сидаги ариза (эркин шаклда).

Буюртмачи мансили:

Тошкент шаҳар, Чилонзор тумани,
Бунёдкор кўчаси, Адиблар хиёбони.

Телефонлар:

231-69-87; 231-69-88; 231-83-51

ҚИЗЧА ВА ОҚ КАБУТАР

Ўзбекистон Бадиий академиясининг
кўргазмалар залида 9 май — Хотира ва
Кадрлар куни муносабати билан рас-
сомлар Иван Соколов, Василий Лысов,
Фарук Кагаров, Александр Батыков ва
Валерий Кузнецонинг уч изодан ортиқ
асарлари намойиш этилмоқда. Иккичи
жашон урушни иштирокчилари, мамла-
катимизда яшаб ижод қилган И.Сокол-
лов ва В.Лысовнинг ёрқин рангларга
тўйинган портрет ва национортлари
санъатсар мухлисларда илқ таасусу-
рот қолди. Рассом Ф.Кагаровнинг
турли ракусларда чизиган плакат-сур-
атлари кўргазмага файз багишлиди.
У тасвирни санъат тарихида тинчлик
ва озодликни тароннум этган рассом сифатида
ном қозонган. Онанинг ба-

рида қизча, қизчанинг кўлида эса оқ-
кабутар акс этган "Тинчлик" деб номлан-
ган плакат асари ҳануз долзарблигини
йўқотмаган.

— Ушбу анъанавий кўргазма мавзу
ва рангларга бойлиги билан ахрали
турди, — деди Ўзбекистон ҳалқ рас-
соми Рустам Худойберганов. — Васи-
лий Лысов асарлари менда катта таас-
сурот қолди. Тўғриси, бу даражада
рангтасвири эгаллаган рассомлар ка-
майб кетмоқда. Унинг портретларидаги
образлар соддалиги ва рангларнинг
миллий жилопанини томошибинларни
кувонтириши шубҳасиз. Мухтасар айт-
гандан, рассомларнинг энг оддий асар-
ларида ҳам ўз қалбининг акси бор.

С.КОСИМОВА

А.ПОЛОВ олган сурат

О'zbekiston
адабиёті va san'ati

Муассис:

ЎЗБЕКИСТОН